19. Фінанси, банківська справа, страхування

УДК 336+368.914.22

Шорох В. Д.
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії 2 року навчання
кафедри митної справи та фінансових послуг,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ

Європейський досвід оцінки ризику діяльності фінансових установ орієнтований на стрес-тести, які носять обов'язковий характер для надавачів фінансових послуг в Європейському Союзі (далі – ЄС) та є глибокими та комплексними за сутністю, містять численні моделі для вимірювання та охоплюють сценарне моделювання. Але, така всеохопленість стрес-тестів в Європі виражається в нагромаджених розрахунках, що самостійно не можуть бути виконані фахівцями фінансових установ. Крім того, побудови моделей потребують виокремлених виконавців цих функцій або аутсорсінгу, до якого частіше за все звертаються європейські надавачі фінансових послуг. Крім цього, стрес-тестування ЄС концептуально відрізняється за змістом від української моделі, що виокремлює стрес-тест на рівні з іншими методами оцінки ризику діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг (далі – РНФП), а не об'єднує у своєму змісті безліч методів оцінки як складових стрес-тестування. Тобто, замість вибору конкретного методу для визначення міри ризику, європейські рекомендації містять норми, що дозволяють здійснювати моделювання в рамках безпосереднього стрес-тестування. Для більшої наочності та визначення можливих запозичень методів оцінки ризиків діяльності на РНФП підсумки порівняння узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз СУР в ЄС та Україні

Критерій	ЄС	Україна
Основні типи ризиків	Кредитний ризик, ринковий ризик, ризик ліквідності, операційний ризик (враховуючи поведінковий ризик)	Кредитний ризик, ринковий ризик, ризик ліквідності, операційний ризик, андерайтинговий ризик
Метод оцінки ризику	Стрес-тест, що включає численні методи визначення міри ризику, в тому числі імітаційне моделювання	Стрес-тест, розрахунковий метод, метод Монте Карло, метод дерева рішень та ін. виокремлені методи
Вага показників оцінки ризику	Найвагомішими в результуючому коефіцієнті є показники ліквідності	Показники ліквідності мають значну вагу, але в межах всієї групи обов'язкових нормативів (60 %)
Варіанти прогнозування	Макроекономічний, історичний, статистичний сценарії	Песимістичний та оптимістичний
Інструменти подолання ризику	Уникнення ризику шляхом створення резервних фондів для компенсації усіх можливих втрат	Прийняття ризику, передавання ризику, пом'якшення ризику, уникнення ризику

Узагальнено автором на основі [1; 2; 3]

Як видно з табл. 1, пропонована для впровадження у післявоєнний період модель системи управління ризиками (далі – СУР) в Україні [1], що включає безпосередню оцінку ризику діяльності учасників РНФП має багато спільного з європейською моделлю, особливо в частині запровадження стрес-тестування, врахування показників ліквідності та необхідності застосування сценарного підходу. Український регулятор Національний банк України частково перейняв європейських досвід створюючи проект СУР та адаптуючи його під реалії українського ринку, але щодо глибини застосовуваних показників оцінки ризику – існуючий в Україні перелік варто розширювати для повноти та системності проведення процедури.

Європейський досвід управління ризиками є наближеним до економічних реалій України та відповідає сучасним політичним трендам, що спрямовані на прогресивну співпрацю обох сторін. Таким чином, в перспективних дослідженнях запропоновано враховувати стрес-тестування як основний метод

оцінки ризику діяльності учасників РНФП в Україні, але доповнити його необхідним переліком методів (наприклад, Монте-Карло для оцінки міри операційного ризику) як невід'ємних складових методичних рекомендацій. Окрім того, для подальшого врахування запропоновано застосовувати європейські варіанти сценаріїв, так як введення воєнного стану в країні продемонструвало недоцільність застосування лише песимістичного та оптимістичного варіантів прогнозування ризику.

Список літератури

1. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в надавачах фінансових послуг та небанківських фінансових групах : проєкт Постанови Правління Національного банку України. URL : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_Regulation_SUR_2022-06-27.pdf?v=4 (дата звернення : 30.11.2022).

2. STAMP€: Stress-Test Analytics for Macroprudential Purposes in the euro area. 2017. URL : https://www.ecb.europa.eu/pub/conferences/shared/pdf/20170511_2nd_mp_policy/DeesHenryMartin-Stampe-Stress-Test_Analytics_for_Macroprudential_Purposes_in_the_euro_area.en.pdf (дата звернення : 30.11.2022).

3. 2023 EU-Wide Stress Test. Methodological Note. URL : https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Risk%20Analysis%20and%20Data/EU-wide%20Stress%20Testing/2023/1037330/2023%20EU-wide%20stress%20test%20-%20Draft%20Methodological%20Note.pdf (дата звернення : 30.11.2022).